

Jabuka je postala pre priče, a ušla je u nju kad i čovek, zajedno sa njim. Davne skaske Dionizisa imenuju tvorcem jabukovog drveta, i da ga je poklonio — kažu — prelepoj Afroditii. Poklon je bogat toliko da, ako i damo nekom nešto od njega, još uvek i nama premnogo ostaje, pa tako Afrodita ustupa tri zlatne jabuke Hipomenu, kako bi ovaj pomoću njih, pridobio i u svoj log doveo brzonogu Atalantu. Međutim, veličina i lepota jabuke savršena je do one pune mere pri kojoj u sebi istovremeno sadrži i stravičnu božansko-demonisku snagu, što iste priče potvrđuju iskazom da je Irida, boginja kavge, bacila zlatnu jabuku med svatove Peleja, kralja nad Mirmidonima, i Tetije, morske boginje, izazvavši mržnju i ljubomoru. Jabukov plod je mnogoznačan kada ga ruka daje ruci, te ga, kao naznaku plodnosti, Esperide, kćeri boga Ereba, što po zemlji razastire tmasti pokrovac mraka, dadoše Heri u dan njena venčanja sa Zevsom. Nema zamamnije lepote od one koja se ne može domašiti, pa ne čudi onda što se Heraklo, najsrčaniji vitez jelinskoga doba, vinuo čak u zemlje hiperborejske, na najsevernijem severu severa, da pronade i otme jabuku, koju je tamo čuvali stoglavni zmaj.

Nadalje, priče jabuku izgovaraju, a i obredi i verovanja je određuju kao oznaku čulne slasti, i simbol greha praotaca, i pečat smrti, i znamenje majčinih grudi, i beleg iskrenog prijateljstva, ljubavi... Kad je, s krstom, u ruci vladara, znak je vlasti nad svetom, silan i preteći; krst nad njom je stišava i opominje, prekoreva i ukroćuje, ako, pak, lukavo ne prikriva protivljudsku snagu moći. S jabukom u ruci odlazi se u prosidbu, jer ona na dlanu obećava sav život mladićev izabranoj. A kad devojka, ispred kovčega mladića kome se zavetovala, nosi jabuku na tanjiru pod mežnom krunom od ruzmarina, jabuka kazuje da se devojka u smrti s voljenim venčava. Pored glave pokojnika stavljena jabuka označava da on svoj svet sobom odnosi. U božićno jutro jabukom se deca umivaju — ne bi li se njen jedar i rumen lik utisnuo u njihove obraze...

Eva je jabukom izmamila Adama iz raja, jer mu je, bez sumnje, njome nudila jedan ceo život, pun samoga sebe i dovoljan samome sebi. U tome životu, dakle, nije moglo biti mesta za boga, niti za bilo kakav drugi sadržaj. U svetlu ove povesti jabuka se u svojoj nominalnoj i simboličkoj pojavnosti iskazuje kao svet koji ne pripada bogu, niti on njoj. Zakon i smisao jabuke u njoj su samoj.

Možda nije istina u pričama, ali istina da o jabuci postoje priče nesumnjivo znači da te priče postoje po njoj. Prema tome, jabuka je suštastvenija vrednost od priča.

Pokušavajući u obredima jabukom ostvariti poruku o sebi, ljudi joj definišu sadržaj i značenje, tako da jabuka u svim tim slučajevima ne izgovara ljude, nego, zapravo, samu sebe.

2.

Jabuku smo kušali na velikim odmorima u prvom razredu, kad pod jezikom još nismo osećali opor ukus života. Nektar jabuke se u pomamnim, tustim bujicama razlagao, prstavo rascvetavao u ustima, svojim šećernim žalcem doticao jezik, koji je podrhtavao u čulnoj jezi, žario ustreptalo nepce, melemnom blagošću mirišljava soka kupao desni, što su se strasno otvarale i survavale u njegov zagrljaj, predano, bez ostatka, samozaboravljene i pjane. Ruskav je bio zrak u učionici, lica obla, dan je postajao pitom i gladak.

Šta nas je moglo onespokojiti dok nam je u ruci bila jabuka, dajući gust sadržaj i čist smisao našim životima?

Mi tada jabuku nismo posmatrali okom od iskustva i mudrosti, spekulacije, — koja stvari i sa daljine razaznaje, ali nas istovremeno nepremostivo deli od njih — nego

O JABUCI

Ona leži na ivici pisaćeg stola, na dohvat ruke, ali zatvorena u svoj gust i neprobojan mruk, te je uzalud pokušavam dosegnuti rukopisom, iako u reči jabuka ima obline i sočnosti.

samo je *doživljavali* u neposrednom doticaju otvorenih bića, koja se utiskuju jedno u drugo, gubeći pojedinačan lik i tvoreći novu, složenu prirodu.

3.

Jabuka zre od sunčeva pljuska, od omorine i seva munje, od zapaha ozona posle majske kiše, od usplahirenosti soka pod korom u leden januarski dan, od oble mesečeve svetlosti i metalnog kreketa žaba u rano veče, od oštrog šuma vode šiknute iz lavora pod njeno deblo, od plavog golubijeg guguta i gojnog zemljinog vrenja, od bezglasnog otpora plamenjači i crvu, od pepeljastog kajinog glasa koji pod njom kaže: »Nikad više!«... Ona osluškuje ratove, gla-

di, požare i poplave u sedmoj zemlji, na devetom moru. Prepoznaje ubicu i njegovu žrtvu, dok prvi tek snuje ubistvo, dok drugi, neoprezno nezaštićen u pamuku sna, belo spava. Vidi dva bića koja još ni u susret jedno drugom ne idu, nego se tek samo slute... Sve to jabuka strasno usisava, potom u sebi rasteže, pročišćava, svemu preobraćajući prirodu i sve pretvarajući u svoj sadržaj. Jer, jabuka je puna i dovršena ne po tome što od ponečega uzima ponešto, nego, naprotiv, što iz svega zahvata sve, razotkrivajući tajne i neslućene sadržaje u tvornom i nematerijalnom. Istovremeno sažimajući u sebi i ono što se, po prirodi stvari, međusobno isključuje, jabuka svemu pridaje jednu višu razložnost postojanja. Dok u groznici uzbudjena doživljavamo magičnost njenog punog oblog tela, stićemu utisak da unutar jabuke nema takve radosti i takvog bola, toliko živog života i toliko mrtve smrti — koji bi svojom silinom mogli probiti glatku košuljicu njenog kosmosa.

4.

Nalazimo je na peteljci propetu u vazduh, u travi pod drvetom, na komodama i ormarima u gostinskim sobama seoskih kuća, na pijačnim tezgama i izlozima samousluga, med lotrama od pruča u kolima nekog mrkog sveta koji glibavim drumovima, kroz sela i jesenje magle, pod igličastim kišama-čobanušama, lomata se i viče: »Jabuke, jabuke!«...

Jabuka se u svet užljebljuje klisko, bez šuma, sa samopouzdanošću krajnje okončanog, skladnog tela. Imajući svest višeg bića, kome svet ne može ništa dodati ni oduzeti, ona sa okolinom nikada nije u dijalogu. Očigledno je, međutim, da jabuka može okolini izmeniti izgled, zabljesnuti je svojim od bodre životne zadihanosti rumenim likom, odnosno dorečenošću svoga zatvorenoga oblika ogoliti rugobu kljastih stvari i bića koja tek rastu ili se već raspadaju. Ali, i prema toj činjenici jabuka se odnosi sa ravnodušnošću bića koje je sve u sebi, omamljeno slasnim zamiranjem od osećaja lepote sadržaja i rasporeda materije u sopstvenoj nutrini.

5.

Izuzetna je i magična moć kružne linije koja iz sebe izvire i u sebe se uliva, ne imajući, tako, ni početka ni kraja, i odlučno odeljujući površinu koju opkoljava od prostora čitavog ostalog sveta. Ali, u prostor kruga mogu prodrati tuđi mu sadržaji sa njegovih nezaštićenih strana, s lica i leđa. Potpunu odvojenost i zaštićenost ima tek puno kružno telo — kugla, Zemlja, jabuka — koji po tome jesu samosvojni svetovi odeljeni od ostalog sveta.

6.

Oblost, punoća i celina jabuke čine je u tolikoj meri dogotovljenim telom i harmoničnim bićem — da ona neprestano prebiva u nepomućenom spokoju i nenarušivoj unutrašnjoj ravnoteži. Ravnoteža prožima svako zrno njene materije, jednako duboko u samom njenom centru, u smeđim semenkama pod svodom sjajnih ljuskica, kao i u njenim najudaljenijim predelima. Sasvim je razumljivo što u sanatorijumima tako obilato daju jabuke duševnim bolesnicima. Blagotvorno dejstvo jabuke samoubedeno objašnjavaju hemijske analize i formule, unekoliko demistifikujući čitavu pojavu. No, i nadalje ostaje nepobitnom fascinantna činjenica da se samo u savršenoj strukturalnosti i snažnoj ravnoteži jabuke mogu odnijati takve uspokojavajuće materije.

Sklad jabuke, dakle, nije samo u njenom obliku, nego u njenoj najsuštinjskoj prirodi, koja se reflektuje i u oblik. Njena savršenost nije uslovljena nečim što je izvan nje, ona svoju lepotu crpe iz same sebe. Po tome je jabuka svet izvan i iznad svetova.